

Rælingen Arbeiderparti villeder om private skoler

Av Helge Vatne, fung. generalsekretær i Kristne Friskolers Forbund

I et leserinnlegg i Romerikes Blad 23.08 kommer Rælingen Arbeiderparti med en del påstander som vi gjerne vil kommentere, og korrigere.

Aller først er det betimelig å peke på bruken av begrepet «felleskolen» om den offentlige skolen. Er det slik at elever som velger andre grunnskoler enn de kommunale, ikke regnes med i Arbeiderpartiets fellesskap?

Private skoler med rett til statstilskudd, det som vi kaller friskoler, er også fellesskoler som bygger fellesskap på gode verdier. De deler ikke inn elever etter økonomi, etnisitet, funksjonsevne, religion eller livssyn slik Rælingen Arbeiderparti hevder. Friskoler er åpne for alle og har ofte et større mangfold i elevflokkene enn i kommunale skoler der geografi bestemmer hvem som går på skole sammen.

Det statlige tilskuddet til friskoler med grunnskoletilbud er i utgangspunktet 85% av hva det koster pr. elev å drive kommunale skoler. Men fordi utgifter til å bygge skoleanlegget ikke er tatt med når tilskuddet beregnes, er det reelle tilskuddet pr. elev ca. 70% av alle kostnader pr. elev i kommunale skoler.

Friskoler kan kreve skolepenger for elever som tas inn. Maks grensen er 15% av tilskuddssatsen pr. elev. Hvis Arbeiderpartiet er bekymret for at ikke alle har råd til å gå i en friskole, kan de fremme forslag i Stortinget om å fullfinansiere friskoler og forby foreldrebetaling. Slik det er i dag, belaster friskolene offentlige budsjetter langt mindre enn det offentlige skoler gjør siden foreldrene betaler en andel av utgiftene.

Det er riktig at kommuner mister statlige inntekter for elever som velger å gå i en friskole. Det skulle bare mangle at statlige midler faktisk går til den skolen der eleven går. Men trekket skjer først 1 ½ år etter at elevene har sluttet i den kommunale skolen, så kommunen har tid til å ta noen grep for å redusere kostnadene. Dessuten får kommunen beholde 20% av hva en elevplass koster. Kommunen slipper også utgifter til skolebygg for disse elevene. Det vil de kunne spare mye penger på.

Retten foreldre har til å velge en annen skole enn offentlige skoler er sterkt forankret i menneskerettighetene. I FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, artikkel 13, 3 står det: *«Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, verges frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter... og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres egen overbevisning.»* Det er altså foreldrene som har rett til å velge hvilken skole barna skal gå på! Å frata foreldre i Rælingen mulighet til å velge skole er å svekke deres grunnleggende menneskerettigheter.

Rælingen Arbeiderparti skriver at høyresiden har opprettet 314 privatskoler. Det er uvisst hvor de har det tallet fra. I 2022 var det 277 grunnskoler og 100 videregående skoler som ikke var eid av det offentlige. Noen av disse er privatskoler uten rett til statstilskudd, men de aller fleste er friskoler. Disse skolene er opprettet i løpet av de siste 150 årene, under skiftende regjeringer. De fleste av de private grunnskolene som har kommet de siste årene, er skoler der foreldre har gått inn og reddet grendeskolen sin når kommunen har lagt ned en bygdeskole. En slags foreldreprotest mot kommunen, altså.

Det er bare rundt 4,6% av grunnskoleelever i Norge som går på friskoler. Det er store avstander mellom mange av skolene, så de fleste elever i Norge har ikke et reelt friskoletilbud. Dette samsvarer dårlig med menneskeretten til å kunne velge alternativ skole.

Det er heller ikke sånn at erfaringen fra andre land viser at økt antall elever i friskoler viser økte sosiale forskjeller. Her blander Rælingen Arbeiderparti friskoler med privatskoler uten statsstøtte. I Danmark er det 20% av elevene som går i friskoler, og i Nederland er det 66%. Dette er vel neppe land som skiller seg ut med store sosiale forskjeller.

Ifølge NRK sin valgomat så svarer Høyre, Frp, Konservativt og INP at det er fint om friskoler vil etablere seg i Rælingen. Dette i motsetning til Rælingen Arbeiderparti som ønsker å satse på fellesskolen. Dette da vi mener at fellesskolen bygger opp tilliten og ned forskjellene mellom folk. Det er bra for fellesskapet, økonomien og livskvaliteten vår.

Gjør Rælingen bedre

Vi ønsker en skole som har plass til alle uavhengig av økonomi, etnisitet, funksjonsevne, religion og livssyn. Vi ønsker ikke en skole som deler barn inn etter religion, interesser og sosial bakgrunn. Vi mener at fellesskolen vil bidra til å bygge opp tilliten og ned forskjellene mellom folk. Det er bra for fellesskapet at vi blir kjent med hverandre og ikke blir delt inn etter interesser, religion og samfunnslag. En fellesskole er for alle, der barn og unge møtes for å få utdanning, og danning er et svært viktig grep for inkludering og for å forhindre utenforskap. Ved å ha felles barnehager og skoler får vi felles møteplasser hvor vi tilrettelegger for tilhørighet og opplevelse av mestring samt tillit til hverandre.

Økonomi

For hver skole som opprettes tas det penger ut av den offentlige fellesskolen. Dermed kommer vi inn i en negativ spiral der opprettelse av friskoler svekker den offentlige skolen for hver ny plass som godkjennes. Den vil også tappe den offentlige fellesskolen for ressurser. Offentlig midler som skal gå til skoledrift og skal fullt ut komme alle elevene til gode. Godkjente friskoler med rett til statsstøtte får statstilskudd tilsvarende 85 prosent av et gitt tilskuddsgrunnlag per elev. Friskolene krever også foreldrebetaling for å drifte skolene sine. Friskolene forskjellsbehandler de med best økonomi og de med svak økonomi. Har du råd til det kan du velge, men slik er det langt ifra alle som kan.

Arbeiderpartiet vil la kommunene si nei til nye privatskoler de ikke ønsker og utvidelse av dagens privatskoler. Høyresiden hevder at hensynet til lokale skolestrukturer skal prioriteres. Likevel godkjente de 314 nye privatskoler, mange av dem til tross for at kommunene sier nei og advarer om at det vil svekke det offentlige skoletilbudet. Erfaringen fra andre land viser at når bruken av private skoler øker, øker også de sosiale forskjellene mellom skolene. Rælingen Arbeiderpartiet vil bruke penger på gode offentlige nærskoler med trivsel som grunnlag for mestring og læring. Vi vil vektlegge fellesskapsverdier og samarbeid snarere enn individuell konkurranse.

BILLEDTEKST: FELLESSKOLEN: Det er bra for fellesskapet at vi blir kjent med hverandre og ikke blir delt inn etter interesser, religion og samfunnslag, skriver Siv Rez og Siv Beisvåg, listekandidater Rælingen Arbeiderparti.